

4. [Без назви]. URL: https://pidruchniki.com/74104/politologiya/ukrayina_konteksti_yevropeyskoyi_yevroatlanti_chnoyi_integratsiyi_umovah_globalnogo_rozvitku
5. [Без назви]. URL: <https://zaholovok.com.ua/jevropeiski-tsinnosti-yaki-same-zakhoplyuyut-nas-naibilshe>
6. [Без назви]. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1209:suchasnij-stan-i-perspektivi-ukrajinskoji-evrointegratsiji&catid=8&Itemid=350

Бондарчук Микола Олександрович
магістрант історичного факультету,
Житомирський державний університет ім. І. Франка

Правовий статус ВЛКСМ

Доволі поширеним явищем в кінці XIX – початку XX ст. в багатьох країнах світу почали засновуватись молодіжні організації, які мали правовий статус, виховували патріотично налаштовану молодь, активно пропагували здоровий спосіб життя. Як приклад можна навести скаутинг в Великобританії (1908 р.), організацію бойскаутів в США (1909 р.), українські військово-спортивні організації «Сокіл», «Пласт», «Січ». Не винятком був і СРСР. Ця держава була створена в 1922 р., проте молодіжна організація комуністичного руху – (Всесоюзний ленінський комуністичний союз молоді) ВЛКСМ була організована в 1919 р.

Всесоюзний ленінський комуністичний союз молоді – це комуністичний молодіжний рух в СРСР, скорочення від «комуністичний союз молоді». Аналогічні рухи існували й досі існують у соціалістичних країнах світ. На міжнародному рівні національні комсомольські організації поєднував Комуністичний Інтернаціонал молоді (1919–1943 рр.), а після Другої світової війни (з 1945 р.) – Всесвітня федерація демократичної молоді. Комсомол – молодіжна суспільно-політична організація, що не є незалежною, а завжди перебувала під керівництвом РКП(б), потім ВКП(б). З'їзд об'єднав розрізнені союзи молоді в загальноросійську організацію з єдиним центром. На з'їзді ухвалено основні принципи програми і статут Російського комуністичного союзу молоді (РКСМ). У тезах, що затвердив з'їзд, мовилося: «Союз ставить собі за мету розповсюджувати ідеї комунізму й залучати робітничу й селянську молодь в активне будівництво Радянської Росії».

Взагалі, в Статуті ВЛКСМ вказувалося, що ВЛКСМ – це самодіяльна громадська організація, що об'єднувала у своїх рядах активно налаштовану радянську молодь. Ця молодіжна організація була оплотом Комуністичної партії Радянського Союзу. ВЛКСМ працювала під керівництвом партії та стала активним провідником партійних директив у всіх сферах життя СРСР [4, с. 5].

Важливу інформацію про молодіжні організації в СРСР та їх правовий статус подає Закон Союзу Радянських Соціалістичних Республік «Про загальні засади державної молодіжної політики в СРСР» від 16 квітня 1991 р. Зокрема, там йдеться про те що, правовий статус молодіжних організацій визначається законодавством про громадські об'єднання, а також цим Законом та законодавчими актами Союзу РСР і

республік, що видаються відповідно до нього [2, с. 15]. Саме правовий захист від держави мала і Комуністична молодіжна організація в СРСР.

Взагалі після остаточного затвердження радянської влади та створення СРСР 30 грудня 1922 р., органи державної безпеки країни ОДПУ-НКВС почали тісно співпрацювати з комсомольською організацією. Зокрема, співпраця полягала у системі доносів, які виконували «вірні лєнінці» та викривання «ворогів народу» на підприємствах, в інститутах, навіть серед членів власних родин. Показово, що найактивніші члени ВЛКСМ проявили себе і під час Великого терору 1937–1938 рр. [3].

Комсомольців трактували як «будівничих нового суспільства», творців прийдешнього ладу, що, остаточно порвавши зі «старим світом», мали фанатично вести населення до світлого майбутнього: «вчити по-лєнінськи жити, працювати, боротись і перемогати». Це був певний еталон для всього соціуму у праці, навчанні, на військовій службі. Сфера компетенції ВЛКСМ була вельми широка: радянська молодь мала брати участь у створенні матеріально-технічної бази комунізму, в усьому державному та господарському будівництві, в освоєнні природних багатств країни, у спорудженні нових міст, заводів, фабрик, рудників, у подальшому піднятті сільського господарства, розвитку науки, культури та мистецтва.

Партія нещадно експлуатувала трудовий ентузіазм, старанно плеканий у комсомолі, для виконання конкретних господарських завдань. За допомогою ВЛКСМ був ініційований рух за соціалістичне змагання та ударництво, за досягнення високих виробничих показників (стахановський). Комсомол часто виконував функції державних і господарських органів, проводив набір юнаків та дівчат на виробництво й новобудови. Завдяки комсомольським трудовим мобілізаціям був зроблений суттєвий внесок у зведення індустріальних об'єктів сталінських передвоєнних п'ятирічок в Україні: Харківського тракторного заводу, ДніпроГЕСу, Дніпробуду, індустріальних гігантів Подніпров'я тощо. Після війни комсомольців масово залучали до відродження промислової бази держави, зокрема шахт на Донбасі, у хрущовсько-брежньєвські часи – до освоєння цілини в Казахстані, у 1970–1980-ті – до будівництва Байкало-Амурська магістраль (БАМу), Камського автомобільного заводу (КамАЗу), атомних електростанцій, газопроводів тощо. До 1956 р. за це волонтерство не було передбачено жодної компенсації чи пільг [3].

Отже, можна сказати, що Всесоюзний лєнінський комуністичний союз молоді не була незалежною організацією, вона повністю підкорялась СРСР та Комуністичній партії Радянського Союзу. ВЛКСМ працювала під керівництвом партії та стала активним провідником партійних директив у всіх сферах життя СРСР. Ця організація мала правовий статус, її члени були «елітою радянського суспільства», радянська молодь допомагала у відповіді держави після Другої світової війни, розвитку науки, мистецтва. Проте, часто, комсомольці також піддавались репресіям, через невзгоди зі своїми соратниками, систему доносів. Особливо це проявилось під час Великого терору 1937–1938 рр.

Список використаних джерел та літератури:

1. ВЛКСМ: загальна характеристика. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
2. Закон СРСР «Про загальні засади державної молодіжної політики в СРСР». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v2114400-91>.
3. Правовий статус ВЛКСМ. URL: <http://territoryterror.org.ua/uk/publications/details/?newsid=609>.
4. Статут ВЛКСМ. URL: <http://vseslova.com.ua/word>.

Проблема правового статусу солдатки в Російській імперії

– Я солдатка. Мій чоловік на війні кров проливає. Ці слова часто лунали в Російській імперії в XVIII–XIX ст., де панувала рекрутчина, яка мала колосальний вплив на сімейне, повсякденне життя сотню тисяч людей. Російська армія та внутрішньополітичні амбіції імперії потребували для себе нових жертв і не рахувалися з положенням, проблемами, настроєм населення. Не випадково існував вислів: «У рекрутчину – що в могилу». Віддача чоловіка в рекрути докорінно змінювало статус росіянок, вносячи в їх життя необхідність пристосовуватися до нових умов, шукати способи протидії правовому, адміністративному, суспільному тиску, якому піддавалася будь-яка солдатка, яка ставала представником воєнного стану. Таким чином, Солдатка (солдатська жінка, рекрутка, дружина нижнього чину) – це нещасна жінка, доля якої була гірша, ніж доля вдови [2].

За рекрутською повинністю особи, призвані в армію, могли звільнялися від кріпацької залежності та зачислялися до так званого «військового стану». Отже, якщо солдатка була кріпачкою, то після призову чоловіка в армію, ставала вільною, але належала з своїми дітьми до військового відомства. Солдатки отримавши юридичну волю, які більше не залежали від поміщика та від податкової общини, вони могли проживати разом з своїми чоловіками і слідувати за ними в армію. Якщо раптом солдат домагався у полкового начальства дозволу вписати свою дружину, то йому приходилося вступати в багаторічну переписку з земською поліцією, щоб з'ясувати чи жива його дружина і де вона знаходиться. Таким чином очевидно, що більшість жінок не наважувалися поїхати до чоловіків, а залишалися на місцях колишнього проживання – це міг бути родинний дім чоловіка, своїх батьків, інших родичів, або односельців [3].

Солдатські дружини мали право отримувати «безтермінові» безкоштовні паспорти, які дозволяли їм їхати слідом за чоловіком змінювати місце проживання в пошуках роботи, проте часто чоловіки-солдати відмовлялися давати згоду на проживання дружини окремо не тільки в місті, а й часто і в рідному селі. Без цього дозволу влада в свою чергу, не мала права видавати жінці паспорт, з правом самостійного вибору місця проживання. Доля таких жінок була незавидною. Архівні джерела зберегли численні прохання солдаток з проханнями видачі їм паспорта «для прогону своєю роботою». В абсолютній більшості випадків чоловіки-солдати відмовляли дружинам і влада відхиляла їх прохання про отримання паспорта. Таким чином, патріархальні стереотипи і заборони обмежували мобільність солдаток, перешкоджали їм у налагодженні власного життя і пошуку засобів прожитку. Навіть якщо солдатка ставала вдовою й виходила заміж удруге за кріпака, вона не втрачала прав вільного стану, як і солдатські дочки [1].

У сімейному, соціальному, економічному плані солдатка і її діти виростили приреченими на страждання і низький рівень споживання, викинутими зі звичного оточення і не знайшли нової ніші в суспільстві, тому жінкам доводилося самостійно вирішувати різноманітні соціальні та правові проблеми, де виникала у неї потреба в захисті прав своїх дітей і власного правового становища перед владою і соціальним